

способы działania, łatwy i szybki sukces, szerokie spektrum możliwości, nieobciążone odpowiedzialnością dokonywanie wyborów oraz szeroki krąg przyjaciół i znajomych. Człowiek przebywa w stanie nieokreśloności, gdyż zatracza się fundament, na którym zbudowane były wyższe wartości, uproszczeniu ulegają normy społeczne oraz kanony paradygmatu klasycznego. Innowacje technologiczne stają się zagrożeniem dla rzeczywistości naturalnej i socjokulturowej.

Wirtualne, medialne symulacje stają się bardziej realistyczne niż sama rzeczywistość. Człowiek wchodzi w warunki socjokulturowej rzeczywistości, które nie podporządkowują się doktrynom totalnym. Pojawia się zjawisko acentryzmu, tracą swoje znaczenie pojęcia państwa, narodu, tradycji, wyznania religijnego, które stanowiły kiedyś centrum odniesienia. Żaden z tych elementów nie ma obecnie znaczenia priorytetowego.

Znany współczesny amerykański badacz John Naisbitt w obszernej rozprawie pt. *Megatrendy* postuluje horyzontalny model połączeń sieciowych, które są optymalnym modelem zmiany i tworzą nowe, efektywne społeczeństwo dzięki temu, że każdy podmiot staje się centrum w sieci [8].

Ludzie coraz częściej identyfikują siebie z powszechnie znanymi markami (z tym, co jedzą, jak się ubierają, gdzie spędzają wakacje). Powstaje zagrożenie utraty tożsamości oraz przeobrażenia się człowieka w dodatek do technosfery. Prawie do wszystkich sfer życia przenikają procesy imitacyjne (symulakry), które wywierają wpływ na identyfikację jednostki.

Wirtualna przestrzeń sieciowa pozwala człowiekowi w maksymalny sposób zwalczyć odwieczny konflikt pomiędzy zewnętrzną, fizyczną ograniczonością oraz wewnętrznym poczuciem nieskończoności. Na plan pierwszy wysuwają się pragnienia człowieka o byciu innym i autonomicznym. Człowiek stara się realizować siebie w warunkach pomnażających się znaczeń i interpretacji, reguł oraz zasad. Szybkie tempo życia prowadzi do eliminacji dotychczasowych form komunikacyjnych i wiedzy do powstania jej nowych typów, nowych praktyk socjokulturowych.

Reasumując, należy stwierdzić, że w informacyjnym środowisku sieci kwestie egzystencjalnej określoności człowieka wyrażają się w różnorodnych postaciach: kognitywnej (człowiek ma dostęp do ogromnych zasobów informacji, lecz nie jest zdolny przetworzyć nawet takiej części, która jest dla niego bezpośrednio potrzebna), aksjologicznej (wolność informacyjna jest podstawą do realizacji praw człowieka, lecz również przewiduje potężne możliwości manipulacji zachowaniem), komunikacyjnej (potencjalnie człowiek jest otwarty na komunikowanie się z całym światem poprzez technologie informacyjne, ale jednocześnie jest on zablokowany interakcyjnie, a przy tym powiązany z innymi poprzez zamknięte systemy informacyjne) oraz zindywidualizowanej (różnorodność informacji, którą człowiek otrzymuje z wielorakich źródeł, wymaga od świadomości unifikacji oraz standaryzacji: przestrzeń informacyjna jednostki jest bardzo różnorodna, są w niej miejsca zarówno na szablony jak i rozwiązania poza szablony).

Bibliografia

1. Jean Baudrillard. Symulakry i symulacje. Tłumaczenie: Sławomir Królak. Wydawnictwo Sic! – Warszawa, 2005.

2. Zygmunt Bauman. Płynne czasy: życie w epoce niepewności. Tłumaczenie: Maciek Zakowski. Wydawnictwo: Sic! – Warszawa, 2007.
3. Castells M. The Network Society, tłum. E. Elgar. – 2004. – 464 s.
4. Datsiuk S. Paradoksalna intencja swobody w Internecie. – http://www.uis.kiev.ua/~xyz/par_int.html.
5. Luhmann N. Mediakomunikacje. – 2005. – 276 s.
6. Luhmann N. Realnost massmedia, tłum. A. Antonowski. – 2005. – 256 s.
7. Marshall McLuhan, Galaktyka Gutenberga. Tworzenie człowieka druku, przeł. A. Wojtasik, Narodowe Centrum Kultury. – Warszawa, 2017.
8. Naisbitt J. Megatrendy. Dziesięć nowych kierunków zmieniających nasze życie, przeł. P. Kwiatkowski. – Poznań, 1997.
9. Sawczuk W. Kontury postinformacji. – <http://anthropology.ru/ru/text/savchuk-vv/razdel-i-kontury-postinformacii>.
10. Welsch W. Estetyka poza estetyką, przeł. Katarzyna Gućzalska, redakcja naukowa: Krystyna Wilkoszewska, Universitas. – Kraków, 2005.
11. Zudilina N. Manifestacja identyczności w Internecie: projekcje wirtualne. – www.kpi.kharkov.ua/.../Haykova.../Zudil.pdf.

Sannatska N. Ya., PhD, associate professor, chair of Philosophy, National University «Polytechnic of Lviv» (Ukraine, Lviv), sannata@ukr.net

Human in a network: social and philosophical analysis

In information environment of a network the problems of human existence are explicated in cognitive (an individual has access to immense volumes of information but cannot process even those bulks that they need), axiological (freedom of information becomes the basis for exercising human rights but also presupposes powerful opportunities for behavioral manipulations), communicative (potentially an individual is open to communication with the whole world through information technologies, yet at the same time they are closed for social interaction and communication; they are connected to the whole world but through closed information systems) and individualized (diversity of information which the person receives from various sources requires the consciousness to be unified and standardized, hence information environment of an individual is both filled with stereotypes and universal) ways.

Keywords: network, information, post-human.

Саноцька Н. Я., кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії, Національний університет «Львівська політехніка» (Україна, Львів), sannata@ukr.net

Людина в мережі: соціально-філософський аналіз

Встановлено, що проблеми існування людини в інформаційному середовищі мережі виявляються в когнітивному, ціннісному, комунікативному та індивідуалізованому вигляді. Людина має доступ до величезних масивів інформації, але не здатна опрацювати навіть ті, які їй необхідні безпосередньо. Потенційно вона є відкритою для спілкування з усім світом через інформаційні технології, проте одночасно постає закритою для соціальної взаємодії і комунікації. Інформаційна свобода постає основою реалізації прав людини, але і передбачає потужні можливості маніпуляції поведінкою. Виявлено, що різноманітність інформації, яку отримує людина з різних джерел, вимагає від свідомості уніфікованості і стандартизованості, тобто інформаційний простір особистості одночасно і наповнений шаблонами, і універсальний.

Ключові слова: мережа, інформація, постлюдина.

* * *

УДК 316.74:78

Галушко О. С.,
кандидат філософських наук, доцент кафедри
філософії, Київський національний університет
будівництва та архітектури (Україна, Київ),
saiz131982@gmail.com

АНАЛІЗ ФОРСАЙТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ЯК ЗАСОБУ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Розглянуто форсайтні технології та їх вплив на суспільство. Метою дослідження було розкриття потенціалу форсайтних технологій як засобу соціокультурних перетворень, зокрема в Україні.

Досліджується саме поняття «форсайт». На основі аналізу сучасної української та іноземної спеціалізованої літератури по темі вводиться авторське означення форсайту.

Досліджується еволюція форсайтних технологій у світі та їх праксеологічний потенціал для знаннєвого суспільства. Окреслюється перспективність застосування форсайтних технологій для дослідження, управління та конструювання майбутнього.

Робиться висновок, що головна функція форсайту, не просто передбачати майбутнє – а конструювати його. Така активна та дієва позиція форсайту робить його виключно важливим механізмом соціокультурних перетворень.

Методологічним підґрунтям дослідження є метод узагальнення, контекстуальний аналіз понять, принцип системного аналізу та метод порівняльного аналізу.

Ключові слова: суспільство, майбутнє, форсайт, форсайтні технології, прогнозування, управління, соціокультурні перетворення, образ майбутнього.

Зараз увесь світ, і Україна, як невід’ємна його частина вступають в еру знаннєвого суспільства, де головним та найважливішим компонентом є саме знання. Розвиток сучасного глобалізованого соціуму носить динамічний і нелінійний характер та вирізняється постійною плинністю й мінливістю, особливо у точках біфуркації. Різноманітні процеси і цикли постійно прискорюються. В той же час одним з параметрів стабільно функціонуючої соціальної системи, досягти якого прагне будь-який суб’єкт управління, є передбачуваність динаміки її внутрішніх процесів. Домагатися останньої, так само як і забезпечувати раціональне управління соціумом, покликано, у тому числі, прогнозування, мета якого – виявлення можливих варіантів розвитку суспільства.

Без вірного розуміння й передбачення не завжди очевидних перспектив розвитку, не може бути стратегії розвитку суспільства, а також його трансформації та перетворення. Ми розуміємо, що у зв’язку з вищезначеними факторами методи дослідження і передбачення соціуму повинні змінюватися.

Щоб уникнути непередбачених наслідків потрібні узгоджені дії всіх учасників процесу. У суспільстві ризиків інформованість і соціальна довіра стають необхідними умовами існування. У такому контексті форсайт є не тільки системним методом передбачення, а й інструментом формування майбутнього для суспільства. Як проєкт, форсайт не просто разовий захід для вирішення нагальної задачі, а об’єктивно затребуваний процес систематичної оцінки альтернативних варіантів розвитку різних сторін життя сучасного суспільства [3, с. 10].

Форсайт в умовах невизначеності і нестійкості процесів сучасного світу стає одночасно як фактором, так і наслідком формування суспільства знань, яке засноване на спільному управлінні [3, с. 10].

Підвищена увага до форсайтних технологій, що проявляється в останні роки у всіх розвинених країнах, викликана тим, що глибоке і всебічне передбачення ходу світового науково-технологічного розвитку стало найважливішою умовою вибудовування ефективної національної інноваційної політики [2, с. 63].

Зараз у сучасній науках про прогнозування немає чіткого визначення терміну «форсайт». Наведемо декілька варіантів і проаналізуємо їх.

Термін «foresight» одним з перших використав Герберт Уеллс ще в 1902 році, виступивши з промовою «Відкриття майбутнього» [11] на спеціальному зібранні в Королівському інституті в Лондоні. У цій промові він стверджував, що майбутнє можна і потрібно досліджувати науковими методами. Пізніше Уеллс запропонував ввести особливу посаду – «професор передбачення», завданням якого були б аналіз і пошук застосування майбутнім технологічним відкриттям.

Але на довгі роки термін «форсайт», англійською «foresight» був у тіні іншого терміну – «прогнозування», англійською – «forecasting». І тільки в 50-х роках двадцятого століття форсайт знову з’являється на передовому краю наук, що займаються передбаченням майбутнього. Це пов’язано з тим, що класичне прогнозування, одним з основних методів, якого була екстраполяція вже існуючих тенденцій у майбутнє перестало відповідати останнім вимогам розвитку соціума. Тому потрібно було змінювати сам підхід для вивчення майбутнього і цим новим підходом став форсайт.

Футуролог Бен Р. Мартін вважав, що форсайт – це систематичні спроби оцінити довгострокові перспективи науки, технологій, економіки і суспільства, щоб визначити стратегічні напрямки досліджень і нові технології, здатні принести найбільші соціально-економічні блага [8].

В цьому визначенні підкреслюється систематичність форсайтних досліджень і це дуже важливо. Не можна займатися форсайтом час від часу. Ці дослідження повинні стати системними у будь-якій країні. Тому українському суспільству слід звернути на це увагу. Другий важливий акцент цього означення відбиває праксеологічну спрямованість форсайтних досліджень.

В той й же час Й. Шварц акцентує увагу, що форсайт – це перш за все діяльність яка спрямована на:

- критичне мислення стосовно довгострокового розвитку;
- проведення дискусій щодо такого розвитку задля створення широкої представницької демократії;
- формування майбутнього шляхом впливу на державну політику [9].

Тут ми бачимо, що Й. Шварц говорить не просто про передбачення майбутнього, а акцентує увагу на формуванні майбутнього і залученні для цього держави.

Інше визначення форсайту ми бачимо на електронному ресурсі Міжнародного науково-освітнього Форсайт-центру. Форсайт – це система методів експертної оцінки стратегічних напрямів соціально-економічного та інноваційного розвитку, виявлення технологічних проривів, здатних здійснити вплив на економіку й суспільство в середньо- й довгостроковій перспективі [12].

Перш за все виділимо, що у форсайтних дослідженнях провідну роль відіграють експерти. Зауважимо, що саме від якості експертів буде залежати і якість форсайтного дослідження. Тому відбір експертів – це один з найтяжчих і відповідальніших етапів форсайт-дослідження.

Форсайт – це систематичний, спільний процес побудови бачення майбутнього, націлений на підвищення вірогідності здійснення прийнятих на даний момент рішень і прискорення спільних дій. Ідеологія форсайту походить від конвергенції тенденцій сучасних розробок в області політичного та стратегічного аналізу а також прогнозування [14].

Тут ми бачимо, що особливе місце у форсайтах приділяється такому аспекту, як управління. Саме управління розвитком соціуму і є однієї з головних цілей та задач форсайту.

В той же час форсайт – це методологія прогнозування, покликана визначити найбільш імовірні технологічні події в передбачуваному майбутньому [13].

Так як форсайт тісно пов'язаний з технологічним прогнозуванням, і зароджувався як один з його напрямків, то зрозуміло що інноваційні технології та галузі науки займають у форсайтних технологіях особливе та визначне місце. Саме вплив цих наук і технологій на соціум приводить до формування майбутнього. І одна з задач форсайтних досліджень визначити які технології та наукові галузі будуть найбільш впливати на суспільство, як в негативному так і в позитивному сенсі. Але треба не тільки це визначити, а й скорегувати їх вплив таким чином, щоб підсилити їх позитивний потенціал для суспільства, та мінімізувати їх негативні наслідки.

Федулова у своєму визначенні форсайта підкреслює, що форсайт – це сценарне прогнозування соціально-економічного розвитку економіки, промисловості та суспільства в 10–20 річній перспективі [4].

В цьому визначенні звернемо увагу, що форсайт трактується як сценарне прогнозування. Це пов'язано з тим, що результати форсайту часто презентують як сценарій, або сценарії розвитку суспільства. Також важливо що у визначенні робиться акцент на термін у межах якого виконуються форсайтні дослідження. Відрізок часу 10–20 років у прогнозуванні відповідає середньостроковим та довгостроковим прогнозам. Як ми знаємо середньострокові та довгострокові прогнози є найважчими та найскладнішими у системі прогнозування, тому що за такий довгий період тенденції можуть змінюватись. Тому можемо зробити висновки, що форсайт повинен мати специфічний інструментарій,

який би був дієвим на даних проміжках часу для передбачення. Постає питання чим якісно форсайт відрізняється від прогнозування. Наведемо таблицю де прогнозування порівнювалося з форсайтом.

Згідно цієї таблиці можна зробити наступні висновки, що форсайт більш гнучка технологія, ніж прогнозування, де провідну роль відіграють не жорсткі методики, а експерти. Ціль форсайта – не стільки прогноз (як закінчена дія), а управління соціумом для досягнення бажаного образу майбутнього, який був сформований експертами у результаті консенсусу.

Форсайт містить кількісні і якісні способи моніторингу ключових напрямків і індикаторів еволюційних трендів, які орієнтовані на практичне застосування для науково-технічної, економічної і соціальної політики [7, с. 96].

Тут наголошується на взаємозв'язку форсайту та практичної діяльності людини. Саме висока ступень цієї взаємодії приводить до здійснення багатьох образів майбутнього, які були означені при проведенні різноманітних форсайт досліджень.

Форсайт також розглядають як сукупність методів, засобів і прийомів прогнозування соціально-економічного і інноваційного розвитку господарсько-економічних суб'єктів (держави, галузі, регіону, підприємства, домогосподарства), направлених на формування стратегічного бачення майбутнього і дії на нього шляхом виявлення подій і участі в процесах, здатних мати культурний, політичний, економічний і соціальний

Таблиця

Порівняння форсайта з прогнозуванням	
Форсайт	Прогнозування
Вихідні дані, потреби, питання дослідження все ще відкриті і підлягають уточненню в процесі форсайта.	Вихідні дані, теми і питання дослідження повинні бути роз'яснені заздалегідь.
Переважає якісна складова.	Переважає кількісна складова.
Аналіз інформації про майбутнє з метою виявлення пріоритетних напрямків.	Основна увага приділяється тому, як буде виглядати в майбутньому та чи інша обрана область.
Створює можливості для комунікації, обміну думками та ідеями між людьми.	Більш орієнтоване на результат. Може бути виконане окремим індивідом або стати результатом колективного дослідження (в залежності від методології).
Використовуються критерії для оцінок і підготовки до прийняття рішень.	Немає необхідності в оцінках, різних варіантах вибору або підготовці до прийняття рішень.
Одна з основних цілей – взаємодія учасників в процесі обговорення майбутнього.	Описує варіанти майбутнього, Результати більш важливі, ніж процес взаємодії між учасниками.
Довго-, середньо- і короткострокова орієнтація з рекомендаціями для теперішнього часу.	Довго-, середньо- і короткострокова орієнтація, так само як і визначення шляху в майбутнє, складають суть процесу.
Визначає, чи є консенсус щодо досліджуваних об'єктів.	Наявність консенсусу або його відсутність – не принципове фактор.
Експерти і інші учасники мають в значній мірі суб'єктивні судження.	Жорсткі методики. Експерти слабо залежать від суб'єктивних думок.

Джерело: [7, с. 97–99].

вплив на економіку та суспільство в довгостроковій перспективі [1, с. 89].

Найголовніше в цьому визначенні, що форсайт – це не просто метод прогнозування, а сукупність «методів, засобів і прийомів». Велика кількість варіантів майбутнього вимагає різних методів його дослідження. Це обумовлює значну кількість методів форсайт досліджень.

Проаналізуємо ще кілька визначень форсайта, які зустрічаються у закордонній літературі. У визначенні яке дається в дослідженні Європейського Союзу в праці «Практичне керівництво по регіональному прогнозуванню» форсайт – це процес активного пізнання майбутнього та створення бачення середньострокової і довгострокової перспективи, націлений на прийняття актуальних рішень і мобілізацію об'єднаних зусиль [14].

Інтенсивна взаємодія зацікавлених учасників в ході реалізації форсайт–проектів дозволяє розглядати форсайт як інструмент «управління невизначеністю» [10].

Звідси зрозуміло, що форсайт має великий інтеграційний потенціал, що як ніколи актуально у сучасному глобалізованому світі. Тільки об'єднуючи зусилля всіх зацікавлених акторів прогнозування, ми зможемо «управляти непередбачуваністю» і не просто чекати на майбутнє, а конструювати потрібний нам образ майбутнього. Що дуже актуально для сучасної України та її планів інтегрування в Європейський та світовий простір.

Проаналізувавши різні погляди на «форсайт» в українській та закордонній літературі, можемо дати своє означення цього терміну. Форсайт – це сукупність методів, засобів та прийомів, які направлені на систематичне виявлення найбільш значущих тенденцій, що будуть мати визначальний економічний, технологічний, політичний, культурний та соціальний вплив на соціум в середньостроковій та довгостроковій перспективі. В результаті проведення форсайту, експертами окреслюється варіанти вірогідного майбутнього, з цих варіантів в результаті обговорення та подальшого консенсусу всіх зацікавлених акторів форсайт–дослідження, обирається найбільш прийнятний образ майбутнього. Керована реалізація якого повинна відбуватися за рахунок конвергенції зусиль суспільства та всіх зацікавлених у цьому образі майбутнього учасників форсайту, як на макро– так і на мікрорівні.

Історія форсайта, по суті, – стиснений в часі перехід людства до усвідомлення необхідності формування сучасного суспільства як колективного інтелекту, в ідеалі планетарного масштабу [3, с. 10]. Де головна цінність – знання. Сьогодні рух в цьому напрямку відбувається на рівні окремих країн, регіонів, компаній.

Думка про формування колективного інтелекту глобального масштабу, яка була висловлена М. М. Мойсеевим, співзвучна сьогоdnішнім ідеям «participatory knowledge societies» – товариств, заснованих на створенні, поширенні і засвоєнні нових знань, розвитку соціального капіталу та соціальних мереж, формуванні стратегій, що дозволяють уникати або справлятися з негативними проявами «суспільства ризику» (risk society) [5]. Все це формує в суспільстві нову культуру осмислення майбутнього. За всю історію форсайт пройшов декілька етапів свого розвитку. Так, Л. Джорджіу [6] виділяє п'ять поколінь форсайта.

Вони розрізняються перш за все об'єктом дослідження. Означимо ці етапи:

1. Технологічний форсайт;
2. Форсайт технологій і ринку;
3. Форсайт технологій, ринку, соціальної сфери;
4. Форсайт розвитку інноваційних систем;
5. Широкий спектр структурних та інших питань науково–технічної та соціальної політики.

Технологічний форсайт використовувався для оцінки майбутнього розвитку різних технологічних напрямків виходячи з їх внутрішньої специфіки.

Форсайт другого покоління був націлений на визначення перспектив взаємодії технологій і ринків.

У третьому поколінні до вказаних вище цілей була додана соціальна складова, яка враховувала інтереси різних суспільних груп. На цьому етапі за допомогою форсайта намагалися зв'язати науково–технічну політику з рішенням широкого кола соціально–економічних завдань.

Четвертому поколінню властиво коригування змістовної сторони форсайт–проектів з урахуванням глобального контексту, перш за все глобальної конкуренції. Інноваційний розвиток сьогодні – основний фактор досягнення конкурентних переваг. Тому основним змістом форсайт–досліджень в багатьох країнах стали виявлення перспектив розвитку національних інноваційних систем і вироблення відповідних рекомендацій для державної політики [3, с. 10].

П'ятий етап розвитку форсайтів пов'язують з великими інтеграційними та коопераційними процесами. В цей період за допомогою форсайтних технологій експерти намагаються не тільки досягнути і передбачити різноманітні сфери людського буття в майбутньому, але й сконструювати його. Це відбувається за рахунок наближення бажаного образу майбутнього всіма зацікавленими акторами форсайту на всіх рівнях.

Ми бачимо, що форсайтні технології не залишаються на місці, щоб адекватно відповідати на виклики сучасного світу вони постійно вдосконалюються. Головна функція форсайту, не просто передбачати майбутнє – а конструювати його. Створювати всі умови для настання бажаного образу майбутнього. Така активна та дієва позиція форсайту робить його виключно важливим механізмом соціокультурних перетворень. Для України, яка зараз стоїть на початку формування якісного нового суспільства, саме форсайт може стати каталізатором масштабних соціокультурних перетворень. Але для цього повинна бути системність форсайт–досліджень і концентрація зусиль всіх зацікавлених сторін, починаючи від держави і закінчуючи кожним її громадянином для реалізації бажаного образу майбутнього України.

Список використаних джерел

1. Бухтеев Н. Н. Перспективы применения foresightов в современной России / Н. Н. Бухтеев // Вестн. Гос. ун–та упр. – 2008. – №1. – С.88–95.
2. Денисов Ю. Д. В Японии смотрят сквозь «Дельфи» / Ю. Д. Денисов // Форсайт. – 2007. – №1. – С.62–67.
3. Серегина С. Ф. Закономерно ли появление foresightа? / С. Ф. Серегина, И. А. Барышев // Форсайт. – 2008. – №2. – С.4–12.
4. Федулова Л. І. Форсайт: сучасна методологія технологічного прогнозування / Л. І. Федулова // Економіка і прогнозування. – 2008. – №3. – С.106–120.
5. Amanatidou E., Guy K. Interpreting foresight process impact: Steps towards the development of a framework conceptualizing the

dynamics of «foresight systems» / E. Amanatidou, K. Guy // Technological Forecasting and Social Change. – 2008. – №4. – P.539–557.

6. Georghiou L. The Handbook of Technology Foresight, Prime Series on Research and Innovation Policy / L. Georghiou – Cheltenham: Edward Elgar. – 2008. – 428 p.

7. Cuhls K. From Forecasting to Foresight Processes – New Participative Foresight Activities in Germany / K. Cuhls // Journal of Forecasting. – 2003. – №22. – P.93–111.

8. Martin B. Research Foresight and the exploitation of science base / B. Martin. – London: HSMO, 1993.

9. Schwarz J.-O. Assessing the future of futures studies in management / J.-O. Schwarz // Futures. – 2008. – Vol.40. – Iss.3. – P.237–246.

10. Van der Meulen B., de Wilt J., Rutten H. Developing futures for agriculture in the Netherlands: A systematic exploration of the strategic value of foresight / B. Van der Meulen, J. de Wilt, H. Rutten // Journal of Forecasting. – 2003. – №22. – P.219–233.

11. Wells H. G. The Discovery of the Future / H. G. Wells. – New York: B. W. Huebsch, 1913. – 61 p.

12. Международный научно-образовательный Форсайт-центр НИУ ВШЭ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://foresight.hse.ru/whatforesight>

13. Форсайт в Україні [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.uiniei.kiev.ua/foresight/ua/foresight.php?id=1&id66932>

14. A Practical Guide to Regional Foresight / Published by the European Communities. FOREN. – 2001. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://foresight.jrc.ec.europa.eu/documents/eur20128en.pdf>

References

1. Buhteev N. N. Perspektivy primeneniya forsajtov v sovremennoj Rossii / N. N. Buhteev // Vestn. Gos. un-ta upr. – 2008. – №1. – S.88–95.

2. Denisov Ju. D. V Japonii smotrijat skvoz' «Del'fi» / Ju. D. Denisov // Forsajt. – 2007. – №1. – S.62–67.

3. Seregina S. F. Zakonomerno li pojavlenie forsajta? / S. F. Seregina, I. A. Baryshev // Forsajt. – 2008. – №2. – S.4–12.

4. Fedulova L. I. Forsajt: suchasna metodologija tehnologichnogo prognozuvannya / L. I. Fedulova // Ekonomika i prognozuvannya. – 2008. – №3. – S.106–120.

5. Amanatidou E., Guy K. Interpreting foresight process impact: Steps towards the development of a framework conceptualizing the dynamics of «foresight systems» / E. Amanatidou, K. Guy // Technological Forecasting and Social Change. – 2008. – №4. – P.539–557.

6. Georghiou L. The Handbook of Technology Foresight, Prime Series on Research and Innovation Policy / L. Georghiou – Cheltenham: Edward Elgar. – 2008. – 428 p.

7. Cuhls K. From Forecasting to Foresight Processes – New Participative Foresight Activities in Germany / K. Cuhls // Journal of Forecasting. – 2003. – №22. – P.93–111.

8. Martin B. Research Foresight and the exploitation of science base / B. Martin. – London: HSMO, 1993.

9. Schwarz J.-O. Assessing the future of futures studies in management / J.-O. Schwarz // Futures. – 2008. – Vol.40. – Iss.3. – P.237–246.

10. Van der Meulen B., de Wilt J., Rutten H. Developing futures for agriculture in the Netherlands: A systematic exploration of the strategic value of foresight / B. Van der Meulen, J. de Wilt, H. Rutten // Journal of Forecasting. – 2003. – №22. – P.219–233.

11. Wells H. G. The Discovery of the Future / H. G. Wells. – New York: B. W. Huebsch, 1913. – 61 p.

12. Mezhdunarodnyj nauchno-obrazovatel'nyj Forsajt-centr NIU VShJe [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <https://foresight.hse.ru/whatforesight>

13. Forsajt v Ukrai'ni [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.uiniei.kiev.ua/foresight/ua/foresight.php?id=1&id66932>

14. A Practical Guide to Regional Foresight / Published by the European Communities. FOREN. – 2001. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://foresight.jrc.ec.europa.eu/documents/eur20128en.pdf>

Galushko O. S., PhD, Assistant Professor of philosophy of Kyiv National University of building and architecture (Ukraine, Kyiv), saiz131982@gmail.com

Analysis of foresight technologies as a way of social and cultural transformations

The article deals with foresight technologies and their influence on society. The aim of the research is to reveal the potential of foresight technologies as a way of social and cultural transformations, particularly in Ukraine.

The concept of «foresight» is studied. On the basis of the analysis of modern Ukrainian and foreign specialized literature on the topic, the author's definition of foresight is introduced.

The evolution of foresight technologies in the world and their praxeological potential for a knowledgeable society are examined. The prospect of applying foresight technologies for research, management and designing of the future is outlined.

It is concluded that main function of foresight is not just to predict the future – but to construct it. Such an active and effective foresight position makes it an extremely important mechanism of social and cultural transformations.

The generalization method, the contextual analysis of concepts, the principle of system analysis, and the method of comparative analysis are the methodological basis for the research.

Keywords: society, future, foresight, foresight technologies, forecasting, management, social and cultural transformations, image of the future.

* * *

УДК 69

Мамедзаде Ф. А.,

диссертант, научный работник отдела «Этики»,
Институт Философии НАНА (Азербайджан),
fakhriya.mamedzade@gmail.com

ЭТИКА В ПОИСКАХ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ЦЕННОСТЕЙ, ТЕХНОЛОГИЙ И ЧЕЛОВЕКА

Автор рассматривает проблемы этики и как технологии меняют ценности и нравственность человека. Также в работе говорится о нравственном кризисе и в единственном выходе из этой ситуации – диалоге цивилизаций. Диалог и есть механизм, позволяющий найти меру сочетания между индивидом и обществом, соединяющий нравственность и знание.

Ключевые слова: этика, ценности, технологии, человек, диалог цивилизаций.

(статья друкється мовою оригіналу)

Мир постоянно меняется, а человек меняется, когда меняются его ценности. Ценности в современную эпоху стали меняться с большой скоростью. Ученые говорят, что мы живем в эпоху перемен. Это касается ценностей, так как в остальном природа живет по прежним своим законам. Иногда утверждают философы, что глобализация – это период стремительной смены парадигм и ценностей, но это не оправдывает безразличия к ним. Думать надо и тогда, когда живешь в эпоху переоценки ценностей. Конечно, ценности различных народов различаются. Но при своем различии ценностей и традиций, некогда существовавшие и ныне существующие культуры имеют несомненную общность. И это общность единство в наличии ценностей человеческой культуры.

Как правильно отмечал М. Мамардашвили, «человек – это длительное усилие». Человек не сводим только к своей актуальной данности, поскольку пребывает в непрерывном становлении, реализуя многообразие заложенных в нем потенциалов. Он всегда в пути, со всеми падениями и подъемами, ему сопутствующими. Он одновременно субъект и объект творческого усилия, ... принимая тысячи обликов, претерпевая бесконечную череду изменений, остается верен самому себе, в то же время постоянно от себя ускользя» [3, с. 251]. Именно таким образом происходит процесс цивилизации, «проходящий через целый ряд поколений и меняющий личностные структуры людей, не изменяя при этом их природу» [10, с. 41] – считал немецкий историк культуры Н. Элиас.